

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 556. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2020. 12. 2. – 2020. 12. 3.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Uniós stratégia mindenki zöld készségeinek és kompetenciáinak fejlesztésére

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2021/C 56/01)

Előadó: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Közgyűlési határozat:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.11.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.12.2.
Plenáris ülés száma:	556.
A szavazás eredménye:	241/4/8
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy **a környezetvédelmi felelősségvállalás mindnyájunk kötelessége**. A fenntartható környezeti fejlődéshez drasztikus társadalmi változásokra van szükség, gondolva itt mind egyéni, mind kollektív szintű változásokra mentalitásunkban, magatartásunkban, életmódunkban, valamint országaink és társadalmaink társadalmi, politikai és gazdasági szerkezetében.

1.2. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy a szociális partnerek és a kapcsolódó érdekelt felek bevonásával készítsenek hatékony nemzeti stratégiákat, amelyekkel lépéseket lehet tenni az **ENSZ fenntartható fejlődési céljainak** sürgős végrehajtása felé. E célok értelmében az egyes országoknak intézkedéseket kell hozniuk az inkluzív, méltányos és minőségi oktatás érdekében (4. fenntartható fejlődési cél) és az éghajlatváltozás kapcsán (13. fenntartható fejlődési cél). Különösen a 13.3. cél „[a]z éghajlatváltozás mérséklésével és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, hatásainak csökkentésével, valamint a korai előrejelzéssel kapcsolatos oktatás, figyelemfelhívás, illetve humán és intézményi kapacitás javítás[ár]a” irányul. A 4.7. cél hangsúlyozza, hogy szükség van annak „biztosítására, hogy minden tanuló szert tegyen a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges ismeretekre és készségekre”, ami nemcsak a készségfejlesztés és a gazdasági fejlődés eszköze lehet, hanem a **globális polgárság és béke** előmozdítója is. Az oktatás döntő – a környezetvédelmi kérdések tantervbe történő beemelésén túlmutató – szerepet játszik ebben az átállásban.

1.3. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy hajtsák végre a **szociális jogok európai pillérében** foglalt első alapelvet, amely szerint mindenki számára biztosítani kell a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való jogot. Ezt az alapelvet a környezetvédelmet szolgáló zöld készségekre és kompetenciákra, valamint a szakmai készségek jobb egyetemes biztosítására is alkalmazni kell, és végrehajtását a szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyeztetve, fenntartható közfinanszírozással kell támogatni.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld készségeket, a környezetvédelmi felelősségvállalást és a fenntartható fejlődést transzverzális módon integrálni kell a formális, informális és nem formális oktatás tanulási eredményeibe (ismeretek, készségek, attitűdök és értékek) minden korcsoportban és oktatási ágazatban, gyakorlati képzésben és munkavállalói képzési rendszerben a zöld ágazatokon belül és kívül egyaránt.

1.5. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság és a tagállamok figyelmét arra, hogy jobban össze kellene kapcsolni a környezetvédelmi politikákat a foglalkoztatási és oktatási politikákkal. Ez abban is segíthet, hogy a készségkereslet előrejelzésére és a készségfejlesztésre összpontosítsunk olyan munkanélküli vagy foglalkoztatott személyek vonatkozásában, akiknél a képzés keretében foglalkozni kell a környezetvédelmi felelősségvállalással, és kiemelt figyelmet kell fordítani a zöld készségekre. Ezért mindenképpen gondoskodni kell arról, hogy az éghajlatváltozás témájának a tananyagban és az oktatásban való megjelenése együtt járjon egy demokratikus iskolakultúrával és a „zöld kultúrán” alapuló tanulási környezettel, melynek keretében **zöld iskolák létrehozását** tapasztalhatjuk, amelyeket megfelelően éghajlattudatos és környezetbarát infrastruktúrával látnak el és fenntartható módon működtetnek az iskolában érintett valamennyi szereplővel partnerségben, és amelyek felkészítik a diákokat arra, hogy aktív polgárokként és jövőbeli munkájuk keretében felvegyék a harcot az éghajlatváltozás ellen.

1.6. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság végezzen **uniós szintű kutatásokat** a zöld készségek és kompetenciák tagállamokon belüli fejlesztéséről, és ilyen kutatásokra alapozza szakpolitikai stratégiáját. Környezetvédelmi kérdésekben az iskolák kulcsfontosságú információforrást jelentenek a diákok számára, különösen most, a „mindentudó” internet, a közösségi média és az álhírek korában. Több információra van azonban szükség arról, hogy az uniós tagállamok milyen intézkedéseket alkalmaznak arra, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos tudatosságot, a környezetvédelmi felelősségvállalást és a fenntartható fejlődést zöld készségek és kompetenciák formájában beépítsék a kisgyermekkori nevelésre, az általános oktatásra és a felsőoktatásra vonatkozó oktatáspolitikába és tantervekbe. Egy ilyen kutatásnak arra is összpontosítania kell, hogy a társadalmi és szakmai vonatkozású zöld készségek és kompetenciák hogyan jelennek meg a szakképzési (VET) ágazatban, a szakmai alapképzések (IVET) ágazatában és a szakmai továbbképzések (CVET) ágazatában, valamint a munkanélküliek és a munkavállalók továbbképzésében és átképzésében.

1.7. Az EGSZB felhívja a figyelmet, hogy zöld készségekre és kompetenciákra minden polgárnak – fiatalnak és időseknek egyaránt – szüksége van. Ezért több figyelmet kell szentelni annak, hogy megvalósítása összhangban legyen a **Kulcskompetenciák Referenciakeretének** ⁽¹⁾ valamennyi oktatási típusra kiterjedő végrehajtásával. Ezt a referenciakeretet a környezetért való felelősségvállaláshoz szükséges állampolgári kompetencia és a „matematikai kompetenciák, valamint a természet-, műszaki és mérnöki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák” javítására kell használni, amely kompetenciák elengedhetetlenek a környezeti fenntarthatóság támogatásához, különösen a tudományos és technológiai fejlődéssel összefüggésben. Emellett a zöld készségekkel és a környezeti felelősségvállalással kapcsolatos kérdéseket minden tantárgyba be kell építeni, különösen a földrajzba, az etikába és a filozófiába.

1.8. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság európai készségfejlesztési programja ⁽²⁾ (2020) a zöld készségekre összpontosít, de sajnálattal állapítja meg, hogy nem tűz ki elérendő célt az egyes országok számára arra vonatkozóan, hogy a felnőttek milyen arányban vegyenek részt legalább az alapvető zöld készségekkel és kompetenciákkal kapcsolatos minőségi és inkluzív képzésekben, miközben az alapvető digitális készségekkel kapcsolatos felnőttképzésben való részvételhez javasol ilyen célkitűzést.

1.9. Az EGSZB üdvözli, hogy az európai zöld megállapodás ⁽³⁾ (2019) átfogó uniós stratégiát kínál az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez és a környezetvédelemhez az EU klímasemlegességének 2050-ig való megvalósítása érdekében, valamint hogy különböző stratégiákat is beharangoz, amelyeket jövőbeli rendeletek, pénzalapok és nemzeti reformok fognak követni. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy alakítsanak ki olyan nemzeti politikákat, amelyek a környezetvédelmi felelősségvállalás és a zöld készségek oktatására, valamint a proaktív továbbképzésre és átképzésre is

(1) HL C 189., 2018.6.4., 1. o.

(2) COM(2020) 274 final.

(3) COM(2019) 640 final.

összpontosítanak a zöld gazdaságra való, mindenki – különösen a hanyatló ágazatokban dolgozók – számára méltányos átállás elősegítése érdekében. Az EGSZB felhívja a figyelmet, hogy az ilyen reformokra a tanárokat és munkavállalókat tömörítő szakszervezetekkel és a munkáltatókkal folytatott valódi szociális párbeszéd keretében, az érintett civil társadalmi szervezetekkel egyeztetve kell sort keríteni.

1.10. Az EGSZB üdvözlöi az európai zöld megállapodásnak azt a javaslatát, amely szerint **uniós kompetencia keret**et kell létrehozni, és ajánlja, hogy az Európai Bizottság ezt a **formális, informális és nem formális** tanuláshoz alkalmazható módon alakítsa ki a nyitott koordinációs módszer keretében, az oktatási minisztériumok képviselői, az oktatási és képzési ágazatok szociális partnerei és egyéb érintett szereplők – például ifjúsági és oktatási nem kormányzati szervezetek – részvételével.

1.11. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el az európai zöld megállapodásról^(*), melyben kiemelte, hogy az **iparstratégiában** megfelelően figyelembe kell venni a munkaerőre gyakorolt hatásokat, valamint a **munkavállalók képzését, átképzését és továbbképzését**^(§). Az EGSZB támogatja e stratégia regionális dimenzióját és a határozott irányítást, melynek a szociális párbeszéd is részét képezi. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a vállalkozásoknak is ki kell dolgozniuk környezetvédelmi stratégiákat, amihez szintén szükség van a munkavállalók készségfejlesztésére.

1.12. Az EGSZB kéri a jövőbeli uniós elnökségeket és az Európai Bizottságot, hogy fokozzák az **oktatási tanács, a foglalkoztatási tanács és a környezetvédelmi tanács** közötti együttműködést annak érdekében, hogy a legmagasabb szintű döntéshozók összekapcsolják az éghajlatváltozás elleni küzdelmet annak jelentőségével, hogy a zöld készségek és kompetenciák életkortól függetlenül, az oktatási és képzési ágazat valamennyi formájában és típusában helyet kapjanak.

1.13. Az EGSZB **átfogó uniós stratégiát**, például tanácsi ajánlást szorgalmaz a zöld készségek és kompetenciák fejlesztésére, zöld iskolai stratégiákra, valamint olyan továbbképzésekre és átképzésekre vonatkozóan, amelyek segítségével felnőttek is megszerezhetik a környezetvédelemhez, a társadalmi részvételhez és a gazdaság zöldítéséhez szükséges készségeket a munkahelyen vagy azon kívül. Úgy véljük, hogy egy ilyen tanácsi ajánlás nyomom követhetné az új európai készségfejlesztési program javaslatait, arra helyezve a hangsúlyt, hogy miként lehet mindenkit környezettudatos magatartásra nevelni. Az ajánlás biztosíthatná, hogy a környezetvédelmi felelősségvállalás transzverzális kompetenciává váljon az európai oktatási térségen belüli oktatásban és képzésben, és arra összpontosíthatna, hogy a zöld készségek fejlesztése minden korcsoport – és különösen a társadalmilag és gazdaságilag hátrányos helyzetű csoportok – számára egyenlően elérhető legyen. A stratégia ilyen módon történő végrehajtásához arra is szükség van, hogy az oktatás és képzés ilyen fejlesztését az állami költségvetésből finanszírozott, fenntartható és megfelelő technikai, pénzügyi és személyzeti erőforrások kísérjék.

1.14. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak átfogó szakpolitikákat és finanszírozást kell biztosítaniuk **a tanárok és oktatók környezetvédelemből való felkészítésének és folyamatos szakmai továbbképzésének támogatásához**, hogy a környezetvédelem transzverzális témává váljon valamennyi tantárgyban és képzési szinten, illetve az oktatás és képzés minden típusában. Emellett a zöld készségekre és kompetenciákra irányuló specifikus képzéseket is támogatni kell. A tagállamoknak a tanárok és oktatók megfelelő szakmai támogatásáról, valamint releváns, naprakész tananyagokról, eszközökről, módszerekről és oktatási gyakorlatokról is gondoskodniuk kell ebben a témában.

1.15. Az EGSZB felhívja a figyelmet, hogy a zöld készségek elsajátítása a munkahelyen növelné a munkavállalók, a menedzserek és az érdekelt felek ellenálló és alkalmazkodó képességét, egyúttal hozzájárulna a zöld növekedéshez. Az EGSZB a vállalkozások (különösen a kkv-k) közötti együttműködés támogatását és az erőforrások összefogását szorgalmazza a szociális és tudáslapú zöld készségekkel és kompetenciákkal kapcsolatos képzési szükségletek kielégítése érdekében.

1.16. Az EGSZB a **környezetvédelmet szolgáló zöld készségek és kompetenciák uniós finanszírozását** szorgalmazza, más szóval az **Erasmus+**, az **ESZA+**, a helyreállítási csomag és a Méltányos Átállást Támogató Alap hangsúlyt kell, hogy fektessen a zöld készségek fejlesztésének pénzügyi támogatására, minden tanulói korcsoport esetében.

(*) Az Európai Parlament állásfoglalása az európai zöld megállapodásról, 2020. január 15.

(§) Kiemelés tőlünk.

1.17. Az EGSZB az **európai szemeszter zöldítését** ⁽⁶⁾ szorgalmazza, és kéri, hogy az Európai Bizottság dolgozzon együtt az oktatási miniszterekkel, a releváns szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel, hogy országspecifikus ajánlásokat fogalmazzanak meg a tagállamok számára arra vonatkozóan, miként lehet erősíteni a zöld készségek és kompetenciák megjelenését az oktatási és képzési ágazat valamennyi szintjén és típusában, **a kisgyermekkor neveléstől kezdve a felsőoktatáson keresztül egészen a felnőttoktatásig**, figyelembe véve a felnőtteknek a munkahelyen és azon túl biztosítandó hatékony támogatást.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az éghajlatváltozás kezelése jelentős hatással van a társadalmi feltételekre, az oktatásra, a foglalkoztatásra és a munkaerőpiacra. Európában rendkívül fontos polgári mozgalmaknak lehettünk tanúi 2019-ben, különösen a diákok körében, amely mozgalmak sürgős és ambiciózus fellépést kértek a hatóságoktól az éghajlatváltozás elleni küzdelem érdekében. Környezetvédelmi felelősségvállalásra és zöld készségekre mindenkinek, valamennyi fogyasztónak és polgárnak, illetve politikai döntéshozónak, vállalkozásnak és munkavállalónak szüksége van. Ezek a készségek minden ágazat és tevékenység számára nélkülözhetetlenek a munkahelyen (a stratégiai tervezéstől és az innovációtól kezdve egészen a konkrét munkavégzésig a gyárakban és a szolgáltatóknál) és a mindennapi életben egyaránt (például otthon, a közlekedésben és a fogyasztásban), általában minden szakma szerves részeként, bár bizonyos foglalkozások „környezetre szakosodott” foglalkozásnak tekinthetők.

2.2. A Covid19-világjárvány okozta gazdasági zavarok nem vezethetnek oda, hogy a kormányok és az emberek Európa-szerte kevésbé helyezik előtérbe az éghajlat-politikát. Európa politikusai, vállalatai, jogalkotói és aktivistái felszólították vezetőiket, hogy biztosítsanak zöld beruházásokat a koronavírus-világjárványt követően a növekedés újraindítása érdekében. Mindez azon a feltételezésen alapul, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a biológiai sokféleség előmozdítása segít erősebb gazdaságokat építeni. A Covid19-et követő fiskális élénkítő csomagok egy gyökeres változást hozó és zöld helyreállítás kezdeményezésére adnak lehetőséget, zöld munkahelyek teremtésével.

2.3. Ezzel párhuzamosan több országban voltak széles körű tüntetések, amelyek abból eredtek, hogy a lakosság egy része igazságtalannak érezte a költségvetési és szociális reformokat. Ezek az újabb fejlemények rámutatnak arra, hogy mennyire sürgősek és szükségesek olyan ambiciózus és számottevő éghajlat-politikák, amelyek inkluzívak, és támogatják a legkiszolgáltatottabb régiókat, ágazatokat, munkavállalókat és általában véve a polgárokat. Ezek az éghajlat-politikák természetesen **minden tanulói korcsoportban hatással vannak a formális, informális és nem formális tanulásra**, és a zöld készségeket, a környezetvédelmi felelősségvállalást és a fenntartható fejlődést transzverzálisan be kell építeni minden oktatási ágazat, gyakorlati képzés és munkavállalói képzés tanulási eredményeibe (ismeretek, készségek, attitűdök és értékek), a zöld ágazatokon belül és kívül is. Zöld készségeken és kompetenciákon olyan készségeket és kompetenciákat kell érteni, amelyekre a társadalomnak és a gazdaságnak a környezetvédelmi követelményekkel kapcsolatban van szüksége. A környezetvédelmi problémák sok mindent magukban foglalnak, az éghajlatváltozástól és a szennyezéstől kezdve egészen a természetes erőforrásokig és a biológiai sokféleségig.

2.4. Az oktatás elengedhetetlen szerepet játszik a környezetvédelmi kihívásokkal kapcsolatos tudatosság növelésében, valamint olyan attitűdök és magatartási minták formálásában, amelyek változást tudnak hozni. Bár a 15 évesek körében sokan környezetvédelmi szempontból pesszimisták a jövőjükkel kapcsolatban ⁽⁷⁾, az OECD szerint ⁽⁸⁾ számos országban már beépítettek **környezetvédelmi témákat a tantervekbe**, és olyan kérdésekkel foglalkoznak, mint az újrahasznosítás, a napi fogyasztási szokások és a fenntartható magatartási minták. Környezetvédelmi kérdésekben az iskolák kulcsfontosságú információforrást jelentenek a diákok számára, és itt lehet felkészíteni őket arra, hogy felelős és kritikusan gondolkodó polgárok legyenek, akik felismerik és értik a környezeti problémák okait és következményeit, illetve rendelkeznek a fenntarthatóbb megoldások megtalálásához szükséges tudással, készségekkel és hozzáállással. Több információra van azonban szükség arról, hogy az uniós tagállamok milyen intézkedéseket alkalmaznak arra, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos tudatosságot, a környezetvédelmi felelősségvállalást és a fenntartható fejlődést zöld készségek és kompetenciák formájában beépítsék a kisgyermekkor nevelés, az általános oktatás és a felsőoktatás tanterveibe.

⁽⁶⁾ Környezetvédelmi Tanács, 2019. március 5.

⁽⁷⁾ OECD (2019), Avvisati, F., Is there a generational divide in environmental optimism? [Létezik-e generációs különbség a környezettel kapcsolatos optimizmus terén?], PISA in Focus, 95. szám.

⁽⁸⁾ OECD (2014), Trends shaping education 2014, Spotlight 4 [Az oktatást alakító trendek 2014, 4. szám].

2.5. Zöld készségekre és kompetenciákra minden polgárnak – fiatalnak és időseknek egyaránt – szüksége van. A „zöld készségek” terminus transzverzális, és a környezetvédelmi szempontok más készségekkel való egységesítésének képességére utal. Ehhez a környezetvédelmi kérdések megfelelő megértésére és ismeretére van szükség, de elengedhetetlen hozzá egy olyan stabil alap is, amely általános készségekből és a munkával kapcsolatos készségekből épül fel. A Kulcskompetenciák Referenciakerete⁽⁹⁾ említést tesz arról, hogy a *matematikai kompetenciáknak, valamint a természet-, műszaki és mérnöki tudományokkal kapcsolatos kompetenciáknak* támogatniuk kell a környezeti fenntarthatóságot, különösen a tudományos és technológiai fejlődés tekintetében, a környezetért való felelősségvállaláshoz pedig állampolgári kompetenciák szükségesek. A természettudományokkal, a technológiával, a műszaki tudományokkal és a matematikával (STEM) kapcsolatos kompetenciák szintén fontos alapot adnak a környezeti problémák megértéséhez, valamint a problémák megoldásainak kidolgozásához. Az olyan kompetenciák, mint a kritikus gondolkodás, a kreativitás és az együttműködés/csapatmunka szintén fontosak a környezettudatos és aktív polgári szerepvállalás lehetővé tételéhez.

2.6. Az OECD szerint míg a legtöbb országban csak kevés iskolában vannak a környezetvédelemnek szentelt órák, a téma megjelenik a tantervek egyéb központi részeiben, és sok iskola kínál a környezetvédelemre összpontosító iskolán kívüli tevékenységeket⁽¹⁰⁾. Még mindig hiányoznak azonban a célzott **nemzetközi kutatások** a környezettudománnyal kapcsolatos nemzeti stratégiákról és tantervekről, a környezeti kérdésekhez való hozzáállásról, a zöld készségfejlesztésről és az ilyen készségek értékeléséről. Ezért az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság több kutatást végezzen a zöld készségek és kompetenciák tagállamokon belüli fejlesztéséről, és ezekre a kutatásokra alapozza stratégiáját.

2.7. A gazdaság zöldítése olyan termékek és szolgáltatások nyújtását jelenti, amelyek kevesebb energiát és nyersanyagot használnak, valamint szén-dioxid-kibocsátásuk is alacsonyabb. Valamennyi ágazat összes gazdasági tevékenységét befolyásolja, és a munkavállalókra és a fogyasztókra is kiterjed⁽¹¹⁾. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás ágazatokon és foglalkozásokon átívelő strukturális változásokat von maga után, amint megjelennek új, zöld munkahelyek, illetve növekszik az igény irántuk. Azonban főként a meglévő munkahelyek zöldítésére van szükség. Ez olyan **új készségeket** kíván meg, melyekhez a **tantervek felülvizsgálata** vagy akár új szakmai képesítések kialakítása **szükséges** az oktatás és képzés különböző szintjein.

2.8. Minden szakmának megvannak a maga megfontolandó környezetvédelmi szempontjai. A gazdaság zöldítése különösen olyan ágazatokban generál készségigényeket, mint az energia- és erőforrás-hatékonyság, az építőipar és a gyártás, viszont a körforgásos gazdaság felé történő elmozdulás következtében igen sokféle iparágban keletkezik igény a zöld készségek iránt. Az ilyen új készségeknek tükröződnie kell a különböző oktatási ágazatokban is, többek között a szakképzési (VET) tevékenységekben, a szakmai alapképzéstől (IVET) kezdve egészen a szakmai továbbképzésig (CVET), illetve a tanulószereződéses gyakorlati képzés tantervében. Ezek az új zöld készségek magukban foglalhatnak rendkívül technikai jellegű és szakmaspecifikus készségeket, de „humánabb” készségeket is, amilyen például az erőforrások felelős használata, ami foglalkozásokon, hierarchiai szinteken és ágazatokon átívelően fontos lehet⁽¹²⁾.

2.9. Még mindig nincs olyan **átfogó uniós stratégia**, például tanácsi ajánlás, amely a zöld készségek és kompetenciák fejlesztésére, zöld **iskolai** stratégiákra, valamint olyan továbbképzésekre és átképzésekre vonatkozna, amelyek segítségével a munkahelyen vagy azon túl felnőttek is megszerezhetik a környezetvédelemhez, a társadalomhoz és a gazdaság zöldítéséhez szükséges készségeket. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság európai készségfejlesztési programja⁽¹³⁾ (2020) a zöld készségekre összpontosít, de sajnálattal állapítja meg, hogy nem tűz ki elérendő célt az egyes országok számára arra vonatkozóan, hogy a felnőttek milyen arányban rendelkezzenek legalább az alapvető zöld készségekkel és kompetenciákkal, miközben az alapvető digitális készségekkel kapcsolatos felnőttképzésben való részvételhez javasol ilyen célkitűzést. Javasoljuk, hogy a tanácsi ajánlás kövesse nyomon az új európai készségfejlesztési program javaslatait, arra helyezve a hangsúlyt, hogy miként lehet mindenkit környezettudatos magatartásra nevelni. Az ajánlás biztosíthatná, hogy a

⁽⁹⁾ HL C 189., 2018.6.4., 1. o.

⁽¹⁰⁾ OECD (2012), How „green” are today’s 15-year-olds? [Mennyire „zöldek” a mai 15 évesek?] PISA in Focus, 15. szám.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy [Munkaügyi kapcsolatok és fenntarthatóság: a szociális partnerek szerepe a zöld gazdaságra való átállásban].

⁽¹²⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update [Zöld munkahelyekhez szükséges készségek: 2018. évi aktualizálás]. Európai összefoglaló jelentés. A Cedefop kutatása Németország, Dánia, Spanyolország, Észtország, Franciaország és az Egyesült Királyság fejleményeit vizsgálja.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

környezetvédelmi felelősségvállalás transzverzális kompetenciává váljon az európai oktatási térségen belüli oktatásban és képzésben, és arra összpontosíthatna, hogy a zöld készségek megszerzése korcsoporttól és nemtől függetlenül és minden társadalmilag és gazdaságilag hátrányos helyzetű csoport számára egyenlően elérhető legyen.

2.10. A körforgásos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás elkerülhetetlenül meg fogja változtatni az ágazati és foglalkoztatási struktúrákat, és lehetőségek mellett kihívásokat is fog eredményezni: egyes ágazatok hanyatlásnak indulnak, mások munkaerőhiánnyal szembesülnek. E tekintetben a felnőttek kiszolgáltatottabb csoportjaihoz – például az alacsonyan képzettekhez – igazított megközelítések⁽¹⁴⁾ további társadalmi-gazdasági előnyöket biztosítanának.

2.11. Átfogó szakpolitikákat és finanszírozást kell biztosítani a tanárok és oktatók környezetvédelemből való felkészítésének és folyamatos szakmai továbbképzésének támogatásához, hogy a környezetvédelem transzverzális témává váljon valamennyi tantárgyban és képzési szinten, illetve az oktatás és képzés minden típusában. Emellett a zöld készségekre és kompetenciákra irányuló specifikus képzéseket is támogatni kell. Gondoskodni kell a tanárok és oktatók megfelelő szakmai támogatásáról is, valamint releváns, naprakész tananyagokról, eszközökről, módszerekről és oktatási gyakorlatokról ebben a témában.

2.12. Aktuális kutatások szerint⁽¹⁵⁾ a munkanélküliek vagy a munkavállalók készségfejlesztésére irányuló képzési programok ritkán összpontosítanak kifejezetten a zöld készségekre, annak ellenére, hogy az ágazati szervezetek és karitatív/nonprofit szervezetek adott esetben aktívan részt vesznek az ilyen készségek fejlesztésében. Ez arra utalhat, hogy a környezetvédelmi politikákat gyenge szálak fűzik a foglalkoztatási és készségfejlesztési politikákhoz, gondolva itt a készségkereslet előrejelzésére is. A vizsgált országokban a szabályozások, szakpolitikák és stratégiák ritkán szentelnek kizárólagos figyelmet a zöld készségeknek és munkahelyeknek. Ritkák az olyan támogatások és ösztönzők is, amelyeket a zöld készségek fejlesztéséhez nyújtanak a vállalkozásoknak.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Az EGSZB rámutat arra, hogy az **ENSZ fenntartható fejlődési céljai** azt kéri, hogy az egyes országok tegyenek intézkedéseket az inkluzív, méltányos és minőségi oktatás érdekében (4. fenntartható fejlődési cél) és az éghajlatváltozás kapcsán (13. fenntartható fejlődési cél). Különösen a 13.3. cél „[a]z éghajlatváltozás mérséklésével és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, hatásainak csökkentésével, valamint a korai előrejelzéssel kapcsolatos oktatás, figyelemfelhívás, illetve humán és intézményi kapacitás javítás[ár]a” irányul. A 4.7. cél hangsúlyozza, hogy szükség van annak „biztosítására, hogy minden tanuló szert tegyen a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges ismeretekre és készségekre”, ami nemcsak a készségfejlesztés és a gazdasági fejlődés eszköze lehet, hanem a **globális és aktív demokratikus polgárság és a béke** előmozdítója is.

3.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a zöld készségek és kompetenciák jobb egyetemes biztosításának kontextusában végre kell hajtani a **szociális jogok európai pillérében** foglalt első alapelvet, amely szerint mindenki számára biztosítani kell a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való jogot, és az alapelv végrehajtását a szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyeztetve, fenntartható közfinanszírozással kell támogatni.

3.3. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az európai zöld megállapodás⁽¹⁶⁾, amelyet 2019. december 11-én tettek közzé, átfogó uniós stratégiát kínál az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez és a környezetvédelemhez az EU klímasemlegességének 2050-ig való megvalósítása érdekében, valamint hogy különböző stratégiákat is beharangoz, amelyeket jövőbeli rendeletek, pénzalapok és nemzeti reformok fognak követni. Az EGSZB különösen üdvözlöi, hogy az európai zöld megállapodás kiemeli, hogy: „Az iskolák, a képzési intézmények és az egyetemek megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy tájékoztassák a diákokat, szülőket és a szélesebb értelemben vett közösséget a sikeres átálláshoz szükséges változásokról.” Az európai zöld megállapodás azt is hangsúlyozza, hogy mennyire fontos a proaktív továbbképzés és átképzés a mindenki – különösen a hanyatló ágazatokban dolgozók – számára méltányos átállás elősegítése érdekében.

⁽¹⁴⁾ Lásd: Cedefop (2020), Empowering adults through upskilling and reskilling pathways [Felnőttek felvértezése továbbképzési és átképzési pályák útján], Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling, for a comprehensive overview of low-skilled adults in the EU 27 and the UK [1. kötet: A továbbképezhető és átképezhető felnőtt populáció vizsgálata az EU 27 országá és az Egyesült Királyság alacsony képzettségű felnőttjeinek átfogó áttekintéséhez].

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update [Zöld munkahelyekhez szükséges készségek: 2018. évi aktualizálás]. Európai összefoglaló jelentés. A kutatás Németország, Dánia, Spanyolország, Észtország, Franciaország és az Egyesült Királyság fejleményeit vizsgálja.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. Az európai zöld megállapodás beharangozza, hogy az Európai Bizottság **„európai kompetenciakeretet** dolgoz majd ki, melynek segítségével fejleszthető és értékelhető lesz az éghajlatváltozással és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudás, készségek és attitűdök. Háttéranyagokat is biztosít majd, és a tanárképzési programok uniós hálózataiban előmozdítja a bevált gyakorlatok cseréjét.” Az EGSZB üdvözlö ezt a javaslatot, és ajánlja, hogy az Európai Bizottság a **formális, informális és nem formális** tanuláshoz egyaránt alkalmazható uniós kompetenciakeretet hozzon létre a nyitott koordinációs módszer keretében, az oktatási minisztériumok képviselői, az oktatási és képzési ágazatok szociális partnerei és egyéb érintett szereplők – például ifjúsági és oktatási nem kormányzati szervezetek – részvételével.

3.5. A formális tanulás szempontjából a zöld készségeknek és az éghajlatváltozásra helyezett hangsúlynak a tananyagban és az oktatásban való megjelenése együtt jár az iskolák demokratikusabb működtetésével és a „zöld kultúrán” alapuló tanulási környezettel, ami **zöld iskolák létrehozásához** vezet, amelyeket megfelelően éghajlattudatos és környezetbarát infrastruktúrával látnak el és fenntartható módon működtetnek az egész iskolai közösséggel partnerségben, és amelyek felkészítik a diákokat arra, hogy aktív polgárokként és jövőbeli munkájuk keretében felvegyék a harcot az éghajlatváltozás ellen.

3.6. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, erőforrás-hatékony és társadalmilag befogadó gazdaság elősegítése érdekében a zöld készségeket nemzeti szinten kidolgozott, **aktív oktatási/képzési és készségstratégiák** keretében kell fejleszteni, együttműködve az érintett szereplőkkel egy valódi szociális párbeszéd keretében, és egyeztetve az érintett civil társadalmi szervezetekkel, többek között a diákokat, a fiatalokat, a tanárokat és a szülőket tömörítő szervezetekkel. Ezeket a stratégiákat egy olyan, hatékony, készségkeresletet előrejelző, illetve a készségkeresletet a készségkínálattal összehangoló rendszerre ⁽¹⁷⁾ építve kell kialakítani és naprakészen tartani, amely az összes szereplőt – különösen a szociális partnereket, valamint az ifjúsági és oktatási NGO-kat – magában foglalja, és egyéb, például az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, a környezetvédelemhez, a körforgásos gazdasághoz és a migrációhoz kapcsolódó szakpolitikai célokat is figyelembe vesz. Ez lehetővé tenné, hogy időben és célirányos módon megjelenjen a zöld készségekre irányuló, a társadalom és a gazdaság igényeinek megfelelő oktatási és képzési kínálat. Ha a körforgásos gazdaságra való átállást stratégiai célnak tekintjük a tagállamok számára, akkor a zöld készségek kialakításának előmozdítását hozzá kell igazítani a nemzeti növekedési stratégiákhoz, biztosítandó, hogy az oktatási és képzési kezdeményezések megfeleljenek a nemzeti stratégiai céloknak.

3.7. A formális oktatáson kívül a nem formális oktatási módok is hozzájárulnak a környezettudatos polgárságra irányuló oktatáshoz azáltal, hogy lehetőséget és feltételeket teremtenek a fiataloknak olyan ismeretek, készségek, értékek, attitűdök és környezetbarát tevékenységek elsajátítására, amelyek ahhoz szükségesek, hogy környezettudatos polgárokká váljanak. „Továbbá a környezettudatos polgárok rendelkeznek azzal a képességgel és motivációval, hogy a változás előmozdítóiként részt vegyenek a társadalomban napjaink környezeti problémáinak megoldása, az újabb problémák megelőzése, a fenntarthatóság megvalósítása és a természettel való (emberi) kapcsolataink helyreállítása céljából. Az olyan pedagógiák, mint a helyi alapú oktatás, az ökológiai oktatás, az ökológiai igazságszolgáltatás pedagógiája, a cselekvőképesség kompetenciáinak oktatása és a társadalomtudományi kutatáson alapuló tanulás, hozzájárulhatnak azoknak a kompetenciáknak a kialakításához, amelyekre a fiataloknak szükségük van a gazdasági és társadalmi változáshoz nélkülözhetetlen, aktív polgári szerepvállaláshoz ⁽¹⁸⁾.” Ezért elengedhetetlen a **nem formális oktatási programok és az ezeket a továbbképzési módszereket alkalmazó szervezetek** támogatása, mivel kiegészítik az iskolákban folyó formális oktatást.

3.8. Az EU pénzügyminiszterei és oktatásügyi miniszterei 2019. évi első **együttes tanácsi ülésének** ⁽¹⁹⁾ példáját követve az EGSZB kéri a jövőbeli uniós elnökségeket és az Európai Bizottságot, hogy fokozzák az oktatási, a foglalkoztatási és a környezetvédelmi tanács közötti együttműködést annak érdekében, hogy a legmagasabb szintű döntéshozók összekapcsolják az éghajlatváltozás elleni küzdelmet a zöld készségek és kompetenciák életkortól független biztosításának jelentőségével.

⁽¹⁷⁾ A készségkínálat-irányítási rendszerben a készségek előrejelzésével és összeegyeztetésével kapcsolatos további információkért lásd a Cedefop weboldalát a készségek előrejelzéséről és összeegyeztetéséről. A zöld készségekre irányuló kereslet előrejelzésének fontosságával kapcsolatos információkért lásd: Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update [Zöld munkahelyekhez szükséges készségek: 2018. évi aktualizálás].

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. és mtsai. (2020) Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth [A környezettudatos állampolgársággal kapcsolatos oktatás nem formális keretek között, középfokú képzésben részt vevő fiatalokkal]. In: Hadjichambis A. és mtsai. (eds) Conceptualising Environmental Citizenship for 21st Century Education [A környezettudatos állampolgárság konceptualizálása a 21. századi oktatásért]. Environmental Discourses in Science Education, vol 4. [Környezetvédelmi párbeszéd a természettudományos oktatásban, 4. kötet]. Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Az oktatási és pénzügyminiszterek együttes ülése.

3.9. Az EGSZB szintén üdvözlöi, hogy az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el az európai zöld megállapodásról⁽²⁰⁾, melyben kiemelte, hogy „az **ipari stratégiának** megfelelően figyelembe kell vennie [...] a munkaerőre gyakorolt hatásokat, valamint a **munkavállalók [képzését,] átképzését és továbbképzését**”⁽²¹⁾ is; felszólítja a Bizottságot, hogy alaposan vizsgálja meg e stratégia regionális dimenzióját, hogy senki és egyetlen régió se maradjon le; újfent hangsúlyozza, hogy a stratégiának magában kell foglalnia egy olyan szociális párbeszédet, amelyben a munkavállalók teljes mértékben részt vesznek”. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a vállalkozásoknak is ki kell dolgozniuk környezetvédelmi stratégiákat, amihez szintén szükség van a munkavállalók készségfejlesztésére.

3.10. A környezetvédelmi felelősségvállalás ott kezdődik, hogy az embereket tájékoztatjuk arról, milyen technológiai megoldásokat kezdjenek el használni a gazdaság, a magánélet és a háztartások zöldítéséhez. Ehhez mindenképpen intézkedéseket kell hozni, hogy több technológiai jellegű zöld megoldás legyen elérhető a vállalatok, a közigazgatási szervek és a háztartások számára, és használatukhoz gyakorlati tanuláson alapuló képzést is kell biztosítani. Ezért a méltányos átállást szolgáló stratégiának⁽²²⁾ **életkortól függetlenül támogatnia kell a felnőttek kompetencia- és készségfejlesztését** a munkahelyen és azon kívül is, így segítve őket a karrierrel kapcsolatos döntéshozatalban és irányváltásban, valamint abban, hogy mindennapi életükben is szem előtt tartásuk a fenntarthatóságot.

3.11. A szociális jogok európai pillérének első alapelvét meg kell valósítani annak biztosítása érdekében, hogy minden felnőttnek egyenlő hozzáférése legyen a munkahelyen és azon kívül a minőségi és inkluzív képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz a zöld készségeket, kompetenciákat, a zöld technológiákat, valamint az adott szakmához kapcsolódó, humán zöld készségeket illetően, ami a képzések elismeréséhez vezet a képzettségi szintek javítása érdekében. Hatékony támogatást kell adni a zöld készségekkel és a zöld munkahelyekhez szükséges készségekkel kapcsolatos képzések kínálatának javításához, bármilyen képzettségi szinttel rendelkező munkavállalóról és bármilyen méretű vállalkozásról legyen szó, függetlenül attól, hogy tevékenységük milyen ágazatra és földrajzi területre korlátozódik. Az ilyen támogatást egy nemzeti és ágazati stratégia keretében kell meghatározni az ágazati készségtanácsok és a szociális partnerek részvételével, kiemelt figyelmet fordítva a szolgáltatók képzésének minőségére.

3.12. Az EU-nak fel kell lendítenie az olyan beruházásokat, amelyek minőségi munkahelyeket teremtő projektek segítségével csökkentik az EU szén-dioxid-kibocsátását és ökológiai lábnyomát. **A zöld készségek és a környezetvédelmi kompetencia finanszírozásának az Erasmus+ program részeként alapvető jelentősége van az éghajlatváltozás elleni küzdelemmel kapcsolatos ifjúsági és oktatási együttműködési projektek végrehajtásának, valamint a diákok, a fiatalok és a munkaerő tanulás, zöld iskolafejlesztés és tanárképzés céljából történő mobilitásának és cserekapcsolatainak támogatásához.** Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság már elkezdett dolgozni azon, hogy új pénzügyi forrásokat biztosítson a tagállamoknak az iskolaépületek és az iskolai tevékenységek fenntarthatóbbá tételéhez, azzal a céllal, hogy 2020-ban 3 milliárd EUR összegű beruházást tegyen lehetővé az iskolai infrastruktúra számára. Támogatjuk, hogy más uniós alapok – például az ESZA+, a helyreállítási csomag és a Méltányos Átállást Támogató Alap – helyezzenek hangsúlyt a zöld készségek minden tanulói korcsoportban történő fejlesztésének pénzügyi támogatására. Ezzel párhuzamosan fenntartható közberuházásokat kell biztosítani az oktatás és a képzés számára⁽²³⁾.

3.13. A felnőttképzésre irányuló támogatás jelentős hasznot hoz az embereknek, a munkáltatóknak és a gazdaság egészének is a **munka világának gyökeres átalakulása** keretében, melynek háttérében elsősorban az éghajlatváltozás áll. A munkaerő **továbbképzésének és átképzésének** az ESZA+, egyéb európai alapok, az állami foglalkoztatási szolgálat támogatásai és a munkáltatói hozzájárulások révén történő **finanszírozását** kiemelt fontosságúnak kell tekinteni, valamint hatékony átképzési és továbbképzési stratégiákkal kell támogatni. Az együttműködés támogatása és az erőforrások vállalatközi összefogása a képzési szükségletek kielégítése érdekében különösen nagy segítséget nyújthat olyan kkv-knak, amelyek nem rendelkeznek elegendő idővel vagy erőforrással ahhoz, hogy önállóan biztosítsanak képzést⁽²⁴⁾. A zöld készségek elsajátítása a munkahelyen növelné a munkavállalók, a menedzserek és az érdekelt felek ellenálló és alkalmazkodó képességét, egyúttal hozzájárulna a zöld növekedéshez.

⁽²⁰⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása az európai zöld megállapodásról, 2020. január 15.

⁽²¹⁾ Kiemelés tőlünk.

⁽²²⁾ A méltányos átállást támogató mechanizmus az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv része, és legalább 100 milliárd EUR összegű beruházást fog mobilizálni, hogy további célzott támogatást nyújthasson azoknak a régióknak, amelyeket a leginkább sújtja a klímasemleges gazdaságra való átállás, és amelyeknek kevesebb a kapacitásuk a kihívások kezelésére.

⁽²³⁾ HL C 262., 2018.7.25., 1. o.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update [Zöld munkahelyekhez szükséges készségek: 2018. évi aktualizálás]. A kutatás Németország, Dánia, Spanyolország, Észtország, Franciaország és az Egyesült Királyság fejleményeit vizsgálja.

3.14. Az EGSZB üdvözlí, hogy 2020. március 5-i ülésén a Környezetvédelmi Tanács a zöld megállapodással és az **európai szemeszter zöldítésével** foglalkozott ⁽²⁵⁾, és kéri, hogy az Európai Bizottság dolgozzon együtt az oktatási miniszterekkel, a releváns szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel, hogy országspecifikus ajánlásokat fogalmazzanak meg a tagállamok számára arra vonatkozóan, miként lehet erősíteni a zöld készségek és kompetenciák megjelenését az oktatási és képzési ágazat valamennyi szintjén és típusában, a kisgyermekkori neveléstől kezdve a felsőoktatáson keresztül egészen a felnőttoktatásig, figyelembe véve a felnőtteknek a munkahelyen és azon túl biztosítandó hatékony támogatást.

Kelt Brüsszelben, 2020. december 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Környezetvédelmi Tanács, 2019. március 5.